

C-15/24. PPU. sz. [Stachev]ⁱ ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. január 11.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sofiyski rayonen sad (szófiai kerületi bíróság, Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. január 11.

Az alap-büntetőeljárás vádlottja:

CH

Az eljárásban részt vesz:

Sofiyska rayonna prokuratura

Az alapeljárás tárgya

Az eljárás tárgyát két, folytatólagosan elkövetett és a Bolgár Köztársaság Nakazatelen kodekse (büntető törvénykönyv, a továbbiakban: NK) 26. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 198. cikkének (1) bekezdése alapján büntetendő rablás képezi. CH vádlott jelenleg előzetes letartóztatásban van.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az eljárás tárgyára alkalmazandó uniós jogi rendelkezések (különösen az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog megsértésével elvégzett eljárási cselekmények jogszerűsége tekintetében történő) értelmezése céljából az EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett kérelem

ⁱ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) Összeegyeztethető-e a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló, 2013. október 22-i 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett 12. cikkének (2) bekezdésével, ha egy nemzeti szabályozás és ítélkezési gyakorlat alapján azt a bíróságot, amely a terheltnek a terhére rótt bűncselekmény elkövetésében való részvételére vonatkozó alapos gyanú fennállásának kérdését vizsgálja annak érdekében, hogy döntést hozzon egy megfelelő biztosítási intézkedés elrendeléséről vagy végrehajtásáról, megfosztják az annak mérlegelésére vonatkozó lehetőségtől, hogy a bizonyítékok megszerzésére a terheltnek az említett irányelv szerinti ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogának megsértésével került-e sor, amikor a terheltet meggyanúsították, és a rendőrhatalóságok korlátozták a szabad mozgáshoz való jogát?

2) Teljesül-e a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásának a 2013/48 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett követelménye, ha a biztosítási intézkedés megfelelőségét vizsgáló bíróság a belső meggyőződésének kialakítása során olyan bizonyítékokat vesz figyelembe, amelyek megszerzésére az irányelv követelményeinek megsértésével került sor, amikor az érintett személyt meggyanúsították, és a rendőrhatalóságok korlátozták a szabad mozgáshoz való jogát?

3) Negatív hatást gyakorol-e a 2013/48 irányelvnek a Charta 47. cikkének első és második bekezdésével összefüggésben értelmezett 12. cikkének (2) bekezdésében foglalt, a tisztességes eljárásra vonatkozó követelményekre, és kétségeket ébreszt-e a bíróság pártatlanságát illetően az említett irányelv megsértésével szerzett bizonyítékok azon bíróság általi kizárása, amely egy magasabb fokú bíróság ellenkező utasítása ellenére a biztosítási intézkedés megfelelőségének kérdését vizsgálja?

4) Közvetlen hatállyal bír-e az érintett uniós tagállamban az a 2013/48 irányelv 3. cikke (6) bekezdésének b) pontjában biztosított lehetőség, hogy rendkívüli körülmények esetén a tárgyalást megelőző szakaszban indokolt mértékben ideiglenesen el lehet térni az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogtól, ha a nyomozó hatóságok azonnali intézkedése elengedhetetlen ahhoz, hogy megakadályozzák a büntetőeljárás érdemi veszélyeztetését, amennyiben e rendelkezést nem ültették át az érintett uniós tagállam nemzeti jogába?

5) Teljesülnek-e a 2013/48 irányelv (39) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 9. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja szerinti garanciák, ha a gyanúsított, bár írásban lemondott az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogáról, írástudatlan, nem tájékoztatták a lemondás

lehetséges következményeiről, és később a bíróság előtt arra hivatkozik, hogy a szabad mozgáshoz való joga rendőrhatalóságok általi korlátozásának időpontjában nem ismerte az általa aláírt dokumentum tartalmát?

6) Az, hogy a gyanúsított a letartóztatásakor lemondott a 2013/48 irányelv rendelkezései szerinti ügyvédi segítségnyújtásról, mentesíti-e a hatóságokat az arra vonatkozó kötelezettség alól, hogy közvetlenül minden további, a gyanúsított részvétele mellett elvégzett nyomozási cselekményt megelőzően tájékoztatniuk kell a gyanúsítottat az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról és az esetleges lemondás lehetséges következményeiről?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések és ítélezési gyakorlat

Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 47. cikk

A büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról szóló, 2013. október 22-i 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 294., 1. o.), (39) preambulumbekzdés, a 3. cikk (6) bekezdésének b) pontja, a 9. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontja, valamint a 12. cikk (2) bekezdése

A Bíróság C-608/21. sz. ügyben hozott ítélete és C-209/22. sz. ügyben hozott ítélete

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Konstitutsia na Republika Bulgaria (a Bolgár Köztársaság alkotmánya, a DV 1991. július 13-i 56. száma, hatályos 1991. július 13-tól, a továbbiakban: alkotmány)

5. cikk (1) Az alkotmány a legmagasabb szintű jogszabály, amellyel más jogszabályok nem lehetnek ellentétesek.

(2) Az alkotmány rendelkezései közvetlen hatállyal bírnak.

30. cikk (1) Mindenkinek joga van a személyi szabadsághoz és sérthetlenséghez.

(2) Senki nem tartóztatható le, vizsgálható meg, kutatható át vagy vethető személyi sérthetlenségét érintő más beavatkozás alá, kivéve a törvényben meghatározott feltételek mellett és eljárással összhangban.

(3) A törvény által kifejezetten meghatározott, halasztást nem tűrő esetekben a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező állami szervek letartóztathatnak egy polgárt, amiről haladéktalanul tájékoztatniuk kell az igazságszolgáltatási

szerveket. A letartóztatást követő 24 órán belül az igazságszolgáltatási szerv dönt a letartóztatás jogszerűségéről.

(4) Letartóztatásának vagy meggyanúsításának időpontjától kezdve mindenkinek joga van védőhöz.

Zakon za Ministerstvo na vatreshnite raboti (a belügyminisztériumról szóló törvény, a DV 2014. június 27-i 53. száma)

72. cikk (1) A rendőrhatóságok a következő esetekben vehetnek őrizetbe valamely személyt:

1. ha valószínűsíthető körülmények állnak fenn arra vonatkozóan, hogy bűncselekményt követett el;

[...]

(5) [...] Az őrizetbe vétel időpontjától kezdve az érintett személynek joga van védőhöz, és az őrizetbe vett személyt arról is tájékoztatni kell, hogy lemondhat a védőről, valamint arról, hogy ez milyen következménnyel jár, továbbá e személyt tájékoztatni kell a vallomástétel megtagadásához való jogról, amennyiben az őrizetbe vételre az (1) bekezdés 1. pontja alapján kerül sor.

74. cikk (1) A 72. cikk (1) bekezdésében említett személyek esetében az őrizetet elrendelő írásbeli határozatot kell kibocsátani.

(2) Az őrizetet elrendelő, az (1) bekezdésben említett határozatban fel kell tüntetni a következőket: [*a határozat tartalma*], különösen az őrizet ténybeli és jogi indokait; az érintett személy azon jogát, hogy az őrizet jogszerűségét bíróság előtt megtámadja; védőhöz való jogát az őrizetbe vétel időpontjától kezdve.

(3) Az őrizetbe vett személy nyilatkozatot tesz arról, hogy tudomása van a jogairól, és hogy gyakorolni szándékozik vagy nem szándékozik gyakorolni a (2) bekezdés 6. pontjának b)–f) alpontja szerinti jogait. Az őrizetet elrendelő határozatot a rendőri szerv és az őrizetbe vett személy írja alá.

(4) Az őrizetet elrendelő határozat aláírásának megtagadását vagy lehetetlenségét egy tanú aláírásával kell igazolni.

Nakazatelen kodeks (büntető törvénykönyv, a DV 1968. április 2-i 26. száma, hatályos 1968. május 1-jétől)

26. cikk [...] (1) A 23–25. cikk rendelkezései nem alkalmazandók folytatólagosan elkövetett bűncselekmény esetén, vagyis ha két vagy több olyan cselekményt, amelyek külön-külön ugyanazon bűncselekmény egy tényállási elemét vagy különböző tényállási elemeit valósítják meg, nem egybefüggő időszakokban, azonos körülmények között és hasonló bűnösség mellett követnek el, és a későbbi

cselekmények objektív és szubjektív szempontból a korábbi cselekmények folytatásának tűnnek.

(2) Folytatólagosan elkövetett bűncselekmény esetén az elkövető büntetése a bűncselekményben foglalt cselekmények összességéhez és az azok által előidézett büntetőjogi végeredményhez igazodik.

198. cikk (1) [...] Aki idegen ingó dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el a birtokosától, hogy evégből erőszakot vagy fenyegetést alkalmaz, rablás miatt három évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, a DV 2005. október 28-i 86. száma, hatályos 2006. április 29-től, a továbbiakban: NPK)

25. cikk (1) *[a büntetőeljárás felfüggesztése előzetes döntéshozatal céljából kérdéseknek a Bíróság elé terjesztése esetén]*

94. cikk (1) A védő részvétele a büntetőeljárásban kötelező, ha: *[egyéb esetek]* 6. a terheltet letartóztatták;

96. cikk (1) [...] A 94. cikk (1) bekezdésének 1–3. és 6. pontja szerinti esetek kivételével a terhelt az eljárás bármelyik szakaszában megtagadhatja védő igénybevételét. A terheltet tájékoztatják a védőről való lemondás következményeiről.

97. cikk (1) A védő az érintett személy letartóztatásának vagy a gyanúsítás vele való közlésének időpontjától kezdve részt vehet a büntetőeljárásban.

(2) Az eljárás tárgyalást megelőző szakaszában eljáró szervnek tájékoztatnia kell a terheltet az ügyvédi segítséghez való jogáról, és lehetőséget kell biztosítania számára, hogy késedelem nélkül kapcsolatba lépjen egy védővel. E kötelezettségek teljesítése előtt nem végezhet nyomozási vagy egyéb eljárási cselekményeket a terhelt részvétele mellett.

248. cikk (módosítva – a DV 2017. évi 63. száma, hatályba lépett 2017. november 5-én) (1) Az előkészítő tárgyaláson a következő kérdések megvitatására kerül sor:

[...] 3. hogy a nyomozási szakaszban sor került-e a lényeges eljárási szabályok olyan orvoslható megsértésére, amely korlátozta a terhelt *[vagy más személyek]* eljárási jogait;

5. *[egyéb kérdések]* védő, szakértő, tolmács vagy fordító kirendelése és *[egyéb kérdések]*;

6. a foganatosított kényszerintézkedések;

[egyéb kérdések].

270. cikk (1) A biztosítási intézkedés módosításának kérdése az érdemi eljárás során bármikor felvethető. A biztosítási intézkedés módosítására irányuló újbóli kérelem ugyanazon a fokon csak a körülmények megváltozása esetén nyújtható be.

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 **CH** a Bolgár Köztársaság állampolgára. **CH** nem rendelkezik képzettséggel, nem ismeri az írott bolgár nyelvet, és büntetett előéletű.
- 2 2022. december 2-án a 6. Rayonno upravlenie pri Stolichna direktsia na vatreshnite raboti (a fővárosi belügyi igazgatóság hatodik kerületi rendőrkapitánysága, Bulgária; a továbbiakban: kerületi rendőrkapitányság) megindította a 2021/2022. sz. nyomozást, mert 2022. december 2-án 20.30 körül Szófiában idegen ingó dolgokat (egy női kezitáskát) vettek el KL-től erőszak alkalmazásával oly módon, hogy a sértett kezéből kitepték a táskáját, ami az NK 198. cikkének (1) bekezdése szerinti bűncselekménynek minősül. 2022. december 14-én a kerületi rendőrkapitányság megindította a 2112/2022. sz. nyomozást, mert ugyanezen a napon 19.00 körül Szófiában idegen ingó dolgokat (egy női kezitáskát) vettek el MN-től annak beleegyezése nélkül jogtalan eltulajdonítás végett és erőszak alkalmazásával, mégpedig oly módon, hogy a táskát erőteljes rángatással kitepték a sértett kezéből, minek következtében a sértett a földre esett, ami az NK 198. cikkének (1) bekezdése szerinti bűncselekménynek minősül. E két nyomozás megindítását követően **CH-t** 2022. december 16-án 13.00-kor a rendőrhatalóság határozata alapján legfeljebb 24 órára letartóztatták annak érdekében, hogy a 2022. december 14-én indított második nyomozás keretében biztosítsák az NK 198. cikke szerinti bűncselekmény elkövetésében való részvételének megállapításához szükséges adatokat.
- 3 Ugyanezen a napon, 2022. december 16-án 16.50-kor **CH** aláírt egy írásbeli nyilatkozatot arról, hogy nem kívánja, hogy a saját költségére egy általa választott védő vagy kirendelt védő képviselje. **CH-t** nem tájékoztatták azonban a védőről való lemondás következményeiről. A nyilatkozat azt a követelményt tartalmazza, hogy azt egy tisztviselőnek kell kitöltenie, ha a letartóztatott személy írástudatlan, vagy nem képes a nyilatkozatot saját maga kitölteni, és hogy e személy akaratnyilvánítását egy tanú jelenlétében kell kifejezésre juttatni, aki aláírásával igazolja annak hitelességét. A jelen esetben sem a rendőrhatalóság, sem a tanú aláírása nem állt rendelkezésre.
- 4 Az ügy irataiból nem derül ki, hogy **CH-t** haladéktalanul tájékoztatták volna letartóztatásának indokairól, különösen a terhére rótt cselekményekről.
- 5 **CH-t** egy rendőrhatalóság közvetlenül a 2022. december 16-i letartóztatását követően 13.10 és 13.25 között tanúként, védő jelenléte nélkül hallgatta ki. Jegyzőkönyvezték, hogy **CH-t** tájékoztatták a jogairól, hogy **CH** nem köteles magát bűncselekmény elkövetésével vádolni, és hogy megtagadhatja a vallomástételt. Meghallgatása során **CH** beismerte, hogy 2022. december 14-én

részt vett Szófiában egy nőnemű személy ellen elkövetett rablásban oly módon, hogy erőszakkal elvette e személy kezításkáját, és beleegyezett, hogy megmutatja a rendőrhatalóságoknak azt a helyet, ahol az idegen dolgot elrejtette. A meghallgatási jegyzőkönyvben feljegyezték, hogy a meghallgatásra OP tanú jelenlétében került sor, aki azonban nem igazolta ezt aláírásával.

- 6 A cselekmény rekonstruálására szintén 2022. december 16-án, 14.10 és 14.40 között, **CH** részvételével, és védő jelenléte nélkül sor került, és ennek során **CH** elvezette a bűnüldöző hatóságokat arra a helyre, ahova az eltulajdonított kezításka került. A nyomozási cselekményről két tanú részvételével jegyzőkönyv és fényképek készültek.
- 7 Ugyanezen a napon, 2022. december 16-án 15.50 és 16.20 között **CH** jelenlétében és védő jelenléte nélkül átkutatták a **CH** lakóhelyül szolgáló lakást, és ennek során ruhadarabok és cipők lefoglalására került sor. A két tanú részvételével elvégzett nyomozási cselekményekről jegyzőkönyv és fényképek készültek. A jegyzőkönyvet a szófiai kerületi bíróság egyik bírója hagyta jóvá.
- 8 Ezt követően 2022. december 16-án 17.40 és 17.50 között **CH** részvételével és védő jelenléte nélkül közvetlen személyazonosításra került sor, amelynek során MN sértett négy hímnemű személy közül felismerte **CH-t** az ellene végrehajtott támadás elkövetőjeként. A nyomozási cselekményről két tanú részvételével jegyzőkönyv és fényképek készültek.
- 9 Röviddel ezt követően, 2022. december 16-án 18.05 és 18.15 között **CH-t** motozásnak (szemrevételezésnek) vetették alá, amelynek során leírták az általa viselt ruházatot, és lefoglalták a rajta lévő kabátot és nadrágot. A nyomozási cselekményről két tanú részvételével jegyzőkönyv és fényképek készültek. A jegyzőkönyvben kifejezetten rögzítették, hogy **CH** megtagadta a fizikai vizsgálatot, és e jegyzőkönyvet jóváhagyta a szófiai kerületi bíróság egyik bírója.
- 10 A következő napon, 2022. december 17-én, 15.40 és 15.50 között **CH** részvételével és védő jelenléte nélkül közvetlen személyazonosításra került sor a kerületi rendőrkapitányság 2022. december 2-án indított 2021/2022. sz. első nyomozása keretében, amelynek során KL sértett négy hímnemű személy közül felismerte **CH-t** az ellene végrehajtott támadás elkövetőjeként. A két tanú részvételével elvégzett nyomozási cselekményről jegyzőkönyv és fényképek készültek.
- 11 Ugyanezen a napon, 2022. december 17-én a Sofiyska rayonna prokuratura (szófiai kerületi ügyészség, Bulgária) ügyészének határozatával a kerületi rendőrkapitányság 2112/2022. sz. második nyomozása keretében meggyanúsították **CH-t** az NK 198. cikkének (1) bekezdése szerinti bűncselekmény elkövetésével. 2022. december 17-én 18.00-kor **CH** terhelt számára hivatalból védőt rendeltek ki Georgi Stoyanov ügyvéd személyében a Sofiyska Advokatska Kolegiától (szófiai ügyvédi kamara, Bulgária), mivel az NPK 94. cikke (1) bekezdésének 6. pontja alapján biztosítani kellett a védelmét,

és a meggyanúsítást 18.10-kor mindkettejükkel közölték. Közvetlenül ezt követően, 2022. december 17-én, 18.20 és 18.30 között kihallgatták **CH** terheltet, aki kijelentette, hogy megértette a gyanúsítást, megtagadta azonban az azzal kapcsolatos nyilatkozattételt.

- 12 A szófiai kerületi ügyészség ügyészének 2022. december 17-i határozatával **CH** terheltet az NPK 64. cikkének (2) bekezdése alapján legfeljebb 72 órára letartóztatták, hogy előkészítsék az előzetes letartóztatás biztosítási intézkedésként történő elrendelése iránti kérelmet. 2022. december 19-i végzésével a szófiai kerületi bíróság helyt adott az ügyész kérelmének, és elrendelte **CH-val** szemben a legszigorúbb biztosítási intézkedést; ezt a bírósági határozatot a Sofiyski gradski sad (szófiai városi bíróság, Bulgária) 2022. december 29-én helybenhagyta.
- 13 A szófiai kerületi ügyészség ügyészének 2023. január 5-i határozatával a két nyomozást a két rablás között fennálló kapcsolat miatt egyesítették, és a kerületi rendőrkapitányság azokat 2112/2022. sz. alatt folytatta.
- 14 A szófiai kerületi bíróság egyik tanácsa a nyilvános ülésen kihirdetett 2023. június 13-i végzésével elutasította a **CH** terhelt által a vele szemben előzetes letartóztatás formájában elrendelt biztosítási intézkedés módosítása iránt előterjesztett kérelmet. Ezt a bírósági határozatot a szófiai városi bíróság 2023. június 22-én helybenhagyta.
- 15 A szófiai kerületi ügyészség ügyészének 2023. július 26-i határozatával **CH-t** meggyanúsították a két rablásnak a 2022. december 2. 20.30-tól 2022. december 14. 19.00-ig terjedő időszakban az NK 26. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 198. cikkének (1) bekezdése szerinti folytatólagosan elkövetett bűncselekményként történő elkövetésével. 2023. augusztus 7-én 14.00-kor **CH-val** és kirendelt védőjével közölték a módosított gyanúsítást, és a terhelt az ugyanezen a napon 14.10 és 14.20 között lefolytatott kihallgatás során kijelentette, hogy megértette a gyanúsítást, de tagadja a két rablás elkövetésében való részvételét.
- 16 2023. augusztus 14-én a nyomozási iratokat Stoyanov védőügyvéd rendelkezésére bocsátották. A következő napon, 2023. augusztus 15-én vádat emeltek **CH** vádlott ellen a szófiai kerületi bíróság előtt a terhére rótt, az NK 26. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 198. cikkének (1) bekezdése szerinti folytatólagosan elkövetett bűncselekmény miatt, amely alapján e bíróság előtt megindult az NOHD 11234/2023. sz. általános jellegű büntetőeljárás. Az ügyész 2023. augusztus 16-án megküldte a bíróságnak a kirendelt védő által az elrendelt biztosítási intézkedés módosítása iránt előterjesztett írásbeli kérelmet. 2023. augusztus 18-án az NPK 270. cikke alapján nyilvános tárgyalást tartottak a biztosítási intézkedés megfelelősége kérdésének megvitatása érdekében, és az az eljáró büntetőtanács az ugyanezen a napon hozott végzésével a legenyhébb biztosítási intézkedésre, nevezetesen jelentkezési kötelezettségre módosította az intézkedést.

- 17 Az indokolás megállapította, hogy **CH** vádlottat 2022. december 16-án 13.00-kor letartóztatták egy rendőrhatóság határozata alapján, és ezen időponttól kezdve megillette az alkotmány 30. cikkének (4) bekezdése szerinti védőhöz való jog. E jog gyakorlását a bűnüldöző hatóságok nem biztosították, a letartóztatást követően kitöltött azon nyilatkozat ellenére sem, amelyben rögzítették a védőről való lemondást. Tekintettel ugyanis a jelen ügy ténybeli körülményeire, nevezetesen arra, hogy **CH** írástudatlan, és a tárgyaláson tett azon kijelentésére, hogy nem volt tisztában az elébe helyezett dokumentum horderejével, különösen olyan tanú hiányában, aki az érintett tényt igazolhatná, nem lehet egyértelműen arra következtetni, hogy **CH** önként és tudatosan hozta meg ezt a döntést.
- 18 Ebben a helyzetben a bíróság a vádlott letartóztatását követően és a meggyanúsítását megelőzően elvégzett nyomozási cselekményeket – nevezetesen a tanúmeghallgatásokat, a cselekmény rekonstrukcióját, a közvetlen személyazonosítást, a motozást, valamint a cselekmény elkövetésében való részvételről a rendőrhatóságok felé a tárgyalást megelőző szakaszban tett nyilatkozatokat – nem veheti figyelembe a vádlott terhére rótt bűncselekmény elkövetésében való részvétel alapos gyanújának szükséges értékelése során. Ezenkívül a Bolgár Köztársaság nemzeti jogával ellentétben az uniós jogalkotó a 2013/48 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének a) és b) pontjával összhangban már az érintett személy letartóztatását megelőzően, nevezetesen a rendőrség vagy egyéb bűnüldöző vagy igazságügyi hatóság általi kihallgatásának megkezdését megelőzően, illetve bármely nyomozó vagy más illetékes hatóság által bármely nyomozási vagy más bizonyításfelvételi cselekmény lefolytatásakor is biztosítja az ügyvédi segítség igénybevételének lehetőségét. Ezenfelül az említett irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerint a tagállamok gondoskodnak a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásáról, amikor mérlegelik a gyanúsított vagy a vádlott által az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogának megsértésével tett vallomások vagy így szerzett bizonyítékokat. Az irányelv átültetésének határideje 2016. november 27-én járt le, és amennyiben az irányelv természetes személyeknek biztosít jogokat, és e jogok tagállamok általi tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségeket állapít meg, annak rendelkezései vertikális közvetlen hatállyal bírnak.
- 19 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint jelenleg az egyetlen bizonyíték, amely **CH-t** – mégpedig csak közvetett módon – kapcsolatba hozza a terhére rótt első bűncselekmény objektív tényállási elemeivel, QR tanú vallomása, aki azt állítja, hogy ő vásárolta meg **CH-től** KL sértettnek a bűncselekmény útján megszerzett mobiltelefonját, amelyet később a nyomozó hatóságok lefoglaltak.
- 20 E megfontolások alapján az elsőfokú bíróság azt az álláspontot képviselte, hogy annak ellenére, hogy **CH** büntetett előéletű, és hogy a bűncselekmények elkövetésére formálisan egy korábbi bűnösséget megállapító ítélet alapján vele szemben alkalmazott próbaidő alatt került sor, a **CH-nak** a cselekmény elkövetésében való esetleges részvételére vonatkozó alapos gyanú alacsony intenzitásúra és a több mint nyolc hónapos fogva tartásra tekintettel az előzetes letartóztatás elrendelését a törvény által előírt legenyhébb biztosítási intézkedésre,

nevezetesen „jelentkezési kötelezettségre” kellett módosítani, mivel az egyik rablás elkövetésében való, **CH** terhére rótt részvételre utaló, megjelölt, megfelelő információforrás igazolhatja ugyan az előzetes letartóztatás elrendelését, nem igazolhatja azonban a legszigorúbb személyi eljárási kényszerintézkedés fenntartását a büntetőeljárás bírósági szakaszában.

- 21 A szófiai kerületi ügyészség képviselőjének fellebbezése nyomán 2023. szeptember 7-i végzésével a szófiai városi bíróság hatályon kívül helyezte a szófiai kerületi bíróság határozatát, és fenntartotta a **CH-val** szemben előzetes letartóztatás formájában alkalmazott biztosítási intézkedést. Indokolásában a fellebbviteli bíróság elfogultsággal vádolja a szófiai kerületi bíróságot, mivel az „az EJEE (kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény) 6. cikkének (1) bekezdését megsértve foglalt állást a bűnösség kérdésében, és értékelte a megszerzett bizonyítékok érvényességét és elégséges jellegét”. A fellebbviteli bíróság kifejtette továbbá, hogy „a fogva tartott **CH** jogait ténylegesen megsértették, mivel nem biztosították számára a védőhöz való jogot”, hogy ugyanakkor „nincs bizonyíték arra, hogy a jogszabályban előírt eljárásnak megfelelően panaszt nyújtottak volna be e fogva tartással szemben”, és hogy „a vádlottnak és védőjének lehetősége volt jogaik érvényesítésére”, mégpedig egy különös törvény alapján, amely az államnak a rendőrhatalóságok által legfeljebb 24 órás időszakra történő letartóztatásért való felelősségét írja elő. Mivel ilyen kezdeményezésre nem került sor, a szófiai városi bíróság hangsúlyozta, hogy „bár **CH** számára nem rendeltek ki védőt letartóztatásának ideje alatt, a részvételével vagy anélkül azon időpontig végzett cselekmények, amikor vádlottként bíróság elé állították, nem tűnnek jogellenesnek, és nem veszítik el bizonyító erejüket”.
- 22 2023. október 2-án az eljáró büntetőtanács a nyilvános előzetes tárgyalás keretében újból döntött a biztosítási intézkedés kérdésében, és azt „jelentési kötelezettségre” módosította, mert nem álltak fenn észszerű indokok arra vonatkozóan, hogy eltérjen a megelőző eljárásban ismertetett indokolástól.
- 23 A kerületi ügyészség képviselőjének fellebbezése nyomán 2023. november 7-i végzésével az eltérő összetételben eljáró szófiai városi bíróság hatályon kívül helyezte a szófiai kerületi bíróság határozatát, és fenntartotta a **CH-val** szemben előzetes letartóztatás formájában alkalmazott biztosítási intézkedést. Indokolásában a fellebbviteli bíróság ismertette az ügyben megszerzett bizonyítékok egy részét, amelyek a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint nem kapcsolódnak közvetlenül **CH-nak** a két rablás elkövetésében való részvételéhez, és megállapította, hogy azok összességében alátámasztják „a vádlott elkövetésben való részvételének alapos gyanúját”. A fellebbviteli bíróság kifejtette továbbá, hogy „nem volt megállapítható, hogy a nyomozás során a vádlott letartóztatásakor a lényeges eljárási szabályok megsértésére került volna sor”, mivel „az EJEB állandó ítélkezési gyakorlata szerint a vádlott vagy gyanúsított számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kellő időben védőt vehessen igénybe”, ez a jog azonban „nem korlátlan”. A bíróság ezenkívül rámutatott arra, hogy **CH** kétségtelenül tájékoztatást kapott az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogáról, ami kitűnik abból, hogy a rendőrség kézbesítette

részére az őrizetet elrendelő határozat egy példányát, és ezenkívül **CH** aláírt egy írásbeli nyilatkozatot a jogairól, így nem indokolt elfogadni a szófiai kerületi bíróság azon álláspontját, hogy „erre az ügyvédi segítséghez való jogról való lemondásra megfelelő tájékoztatás hiányában került sor, azaz hogy a vádlott nem tudta, hogy mit írt alá, mivel írástudatlan volt”. Az elsőfokú bíróságot „a 2013/48 irányelv értelmezése” miatt is bírálták, mivel ezen irányelv 3. cikkének (6) [bekezdése] „biztosítja a tárgyalást megelőző szakaszban a jogoktól indokolt mértékben ideiglenesen való eltérés lehetőségét”.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 24 [kizárólag az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének szükségességével kapcsolatos nyilatkozatok]

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 25 A jelen eljárás tárgyát **CH** vádlottnak a terhére rótt bűncselekmény elkövetésében való esetleges részvétele képezi, amelyért büntetőjogi felelősségre vonják, és a kérdést előterjesztő bíróságnak döntenie kell a bűnösség kérdésében. A tisztázandó fő kérdés az, hogy a nyomozó hatóságok tiszteletben tartották-e **CH-nak** a 2013/48 irányelv szerinti ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogát **CH** tényleges letartóztatásakor és formális meggyanúsítását megelőzően, különös tekintettel az eljáró büntetőtanács és a fellebbviteli bíróság által az irányelv alkalmazását illetően képviselt ellentétes álláspontokra.
- 26 A Bíróságnak először azt kell tisztáznia, hogy összeegyeztethető-e a 2013/48 irányelvnek a Charta 47. cikkének első bekezdésével összefüggésben értelmezett 12. cikkének (2) bekezdésével, ha egy nemzeti szabályozás és ítélkezési gyakorlat alapján egy megfelelő biztosítási intézkedés elrendelése vagy végrehajtása során megfosztják a bíróságot az annak mérlegelésére vonatkozó lehetőségtől, hogy a bizonyítékok megszerzésére az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog megsértésével került-e sor. Ez a kérdés a szófiai városi bíróságnak a 2023. szeptember 7-i végzésben foglalt első határozatára tekintettel merül fel, amennyiben az teljes mértékben kizárta az elsőfokú bíróság erre vonatkozó lehetőségét. A fellebbviteli bíróság által képviselt álláspont helytállóságának vizsgálata érdekében arra a kérdésre is választ kell adni, hogy teljesül-e a védelemhez való jog és a tisztességes eljáráshoz való jog tiszteletben tartásának a 2013/48 irányelv 12. cikkének (2) bekezdése értelmében vett követelménye, ha a biztosítási intézkedés megfelelőségét vizsgáló bíróság a belső meggyőződésének kialakítása során olyan bizonyítékokat vesz figyelembe, amelyek megszerzésére az irányelv követelményeinek megsértésével került sor, amikor az érintett személyt meggyanúsították, és a rendőrhatalóságok korlátozták a szabad mozgáshoz való jogát. A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a Bíróság többször is szembesült azzal a rendszerszintű problémával, hogy a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet és a 2013/48 irányelvet a gyanúsítottakra

vonatkozó részükben nem megfelelően ültették át és alkalmazták, mivel ez a jogintézmény ismeretlen a Bolgár Köztársaságban (lásd a C-608/21. sz. ügyben hozott ítéletet és a C-209/22. sz. ügyben hozott ítéletet).

- 27 A biztosítási intézkedés kérdésében döntő bíróság azon alapvető lehetősége, hogy megvizsgálja, hogy a bizonyításvétel során tiszteletben tartották-e a gyanúsítottak vagy terheltnek a 2013/48 irányelvből eredő jogait, döntő jelentőséggel bír annak értékelése szempontjából, hogy fennáll-e vagy sem az említett személynek a terhére rótt bűncselekmény elkövetésében való részvételére vonatkozó alapos gyanú. A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a védelemhez való jognak és a tisztességes eljáráshoz való jognak az említett irányelv 12. cikkének (2) bekezdése szerinti tiszteletben tartásának nemcsak az érintett személy bűnösségéről döntő jogerős bírósági határozat esetében kell biztosítottak lennie, hanem azon kérdés értékelése során is, hogy el kell-e rendelni vagy végre kell-e hajtani biztosítási intézkedést – és ha igen, milyen – e személlyel szemben.
- 28 Ezt követően a Bíróságnak – megint csak a szófiai városi bíróság 2023. szeptember 7-i végzésben foglalt első határozatára, valamint az elfogultság kérdést előterjesztő bírósággal szemben megfogalmazott vádjára tekintettel – azzal a kérdéssel is foglalkoznia kell, hogy negatív hatást gyakorol-e a 2013/48 irányelvnek a Charta 47. cikkének első és második bekezdésével összefüggésben értelmezett 12. cikkének (2) bekezdésében foglalt, a tisztességes eljárásra vonatkozó követelményekre, és kétségeket ébreszt-e a bíróság pártatlanságát illetően az említett irányelv megsértésével szerzett bizonyítékok azon bíróság általi kizárása, amely egy magasabb fokú bíróság ellenkező utasítása ellenére a biztosítási intézkedés megfelelőségét vizsgálja.
- 29 A szófiai városi bíróság 2023. november 7-i végzésben foglalt második határozatában e bíróság megállapította, hogy a jelen ügy különleges körülményei között a 2013/48 irányelv 3. cikke (6) bekezdésének b) pontját kell alkalmazni, amely lehetőséget biztosít arra, hogy rendkívüli körülmények esetén a tárgyalást megelőző szakaszban indokolt mértékben ideiglenesen el lehessen térni az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogtól, ha a nyomozó hatóságok azonnali intézkedése elengedhetetlen ahhoz, hogy megakadályozzák a büntetőeljárás érdemi veszélyeztetését. Ez az álláspont azt feltételezi, hogy az Európai Unió Bírósága állást foglal abban a kérdésben, hogy a szóban forgó rendelkezés közvetlen hatállyal bír-e az érintett uniós tagállamban, mivel azt nem ültették át e tagállam nemzeti jogába, és az nem biztosít jogokat az érintett természetes személyek számára. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az eljáró büntetőtanács véleménye szerint a 2013/48 irányelv 3. cikke (6) bekezdésének b) pontjában foglalt rendelkezést nem ültették át kifejezetten a nemzeti jogba, mivel az nyilvánvalóan ellentétes az alkotmány 30. cikkének (4) bekezdésével, amely világosan és egyértelműen előírja, hogy a védőhöz való jog a letartóztatás vagy a meggyanúsítás időpontjában keletkezik, azaz hogy nem megengedett az időbeli eltérés.

- 30 A Bíróságnak ezt követően azt a releváns kérdést kell tisztáznia, hogy teljesülnek-e a 2013/48 irányelv (39) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 9. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja szerinti garanciák, ha a gyanúsított, bár írásban lemondott az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogáról, írástudatlan, és nem tájékoztatták a lemondás lehetséges következményeiről, és később a bíróság előtt arra hivatkozik, hogy a szabad mozgáshoz való joga rendőrhatalóságok általi korlátozásának időpontjában nem ismerte az általa aláírt dokumentum tartalmát. A kérdést előterjesztő bíróság [e kérdés előterjesztését megalapozó] indokai a szófiai városi bíróság 2023. szeptember 7-i végzésben foglalt első határozatából következnek (lásd a fenti 21. pontot).
- 31 Végül a Bíróságnak azt a kérdést is tisztázni kell, hogy az, hogy a gyanúsított a letartóztatásakor lemondott az ügyvédi segítségnyújtásról, mentesíti-e a hatóságokat az arra vonatkozó kötelezettségük alól, hogy közvetlenül minden további, a gyanúsított részvétele mellett elvégzett nyomozási cselekményt megelőzően tájékoztatniuk kell a gyanúsítottat az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról és az esetleges lemondás következményeiről. A kérdést előterjesztő bíróság nemzeti joga szerint a letartóztatott személy lemondhat ugyan a védőről, az ilyen lemondás azonban elfogadhatatlan, amint e személyt formálisan meggyanúsítják. A nemzeti jog e sajátossága határozza meg a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária) azon állandó ítélkezési gyakorlatát, amely szerint a letartóztatott személy által a szabad mozgáshoz való jogának korlátozásakor a védőről való kezdeti lemondás minden további, őt érintő és a részvétele mellett elvégzett nyomozási cselekményre kiterjed, mielőtt aztán e személyt meggyanúsítják.
- 32 A jelen eljárás is a legfelsőbb bolgár bíróság ezen állandó ítélkezési gyakorlatát követte, mivel a nyomozó hatóságok CH letartóztatását követően számos nyomozási cselekményt – nevezetesen tanúmeghallgatást, a cselekmény rekonstruálását, közvetlen személyazonosítást és kihallgatást – végeztek anélkül, hogy CH-t tájékoztatták volna a cselekmények jellegéről és a lehetséges következményekről, és hogy lehetőséget adtak volna számára arra, hogy minden egyes cselekmény előtt ügyvédi segítséget vegyen igénybe.